

kaisa.iso-sipila@eduskunta.fi

LAUSUNTO

19.10.2018

Dnro 449/2018

HE 123/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2019

VALTION TALOUSARVIO 2019, Teema: Riista- ja porotalous

Pääluokka 30. MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

30.10.51. Porotalouden edistäminen 1 843 000 € (siirtomääräraha 2v)

Porotalouden edistämisen, eli Paliskuntain yhdistyksen, määräraha jaetaan kolmeen osa-alueeseen, joille valtion vuoden 2019 talousarvioesityksessä esitetään rahoitusta yhteensä 1 843 000 €. Summa on sama kuin edellisinä vuonna. Maa- ja metsätalousministeriön esityksen mukaan määräraha jaetaan seuraavasti: porotalouden koetoiminta (53 000 euroa), porotalouden neuvonta- ja kehittämistyö (803 000 euroa) sekä valtiosopimusten mukaisten valtakunnan rajoilla sijaitsevien poroaitojen rakentaminen ja kunnossapito (987 000 euroa). Valtakunnan rajoilla olevien poroestaitojen valtion vastuulla olevat velvoitteet perustuvat valtioiden välillä solmittuihin poroaitasopimuksiin ja koskevat Suomen ja Norjan sekä Suomen ja Venäjän rajoilla olevien poroaitojen rakennus- ja kunnossapitotoimenpiteitä.

Yhdistyksen toimintakyky ja kyky vastata sille asetettuihin tavoitteisiin on kärsinyt pitkään resurssivajeesta. Tehokas ja viiveetön vastaaminen poroelinkeinon sekä sen kaikkien sidosryhmien ja kansalaisten tarpeisiin ei ole näillä resursseilla aina mahdollista.

30.40.42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2v)

Paliskuntain yhdistys pyytää maatalousjaostoa kiinnittämään erityistä huomiota maasuurpetojen aiheuttamien tuhojen korvaamiseen vahingonkärsijöille.

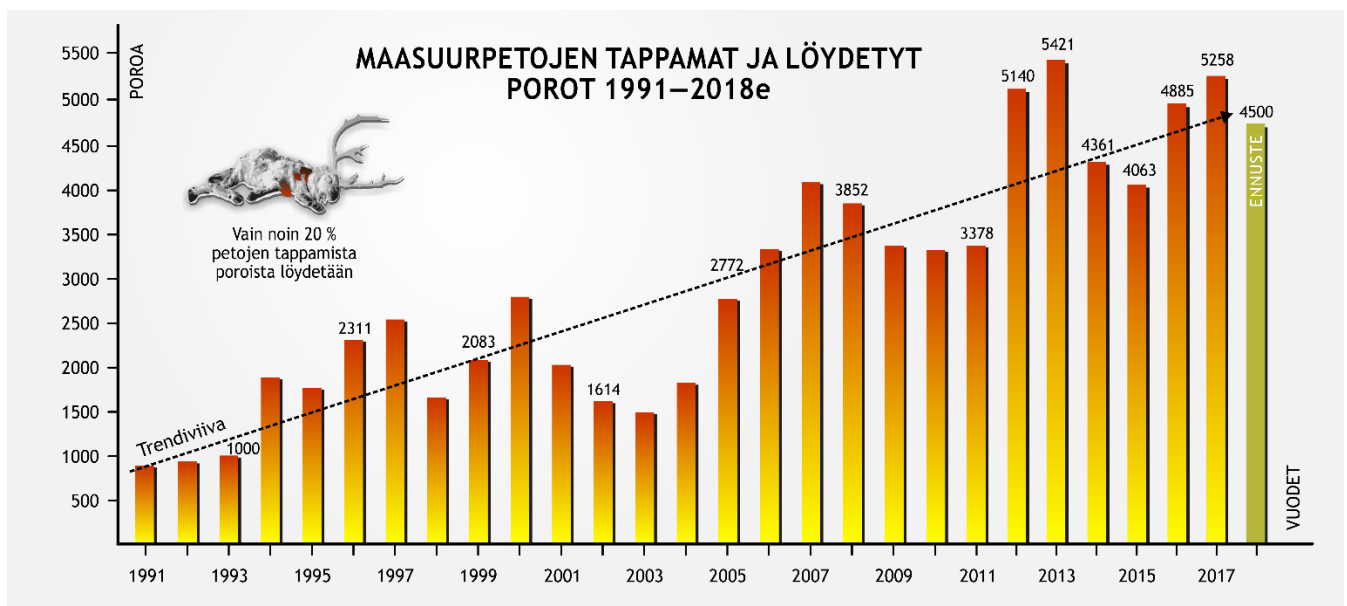
Petovahinkomomentille esitetään myönnettäväksi 8 850 000 euroa. Määrärahaa saa käyttää: 1) riistavahinkolaissa (105/2009) määriteltyjen suurpetojen aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta, ehkäisemisestä, valvonnasta ja riistavahinkolain toimeenpanosta aiheutuvien menojen maksamiseen 2) enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen. Selvitysosana mukaan ”määräraha käytetään vuonna 2018 tapahtuneiden petovahinkojen korvaamiseen. Korvaukset maksetaan riistavahinkolain 9 §:n 2 momentin mukaan talousarvion rajoissa. Korvattavien vahinkojen arvioidaan säilyvän vuoden 2017 tasolla.

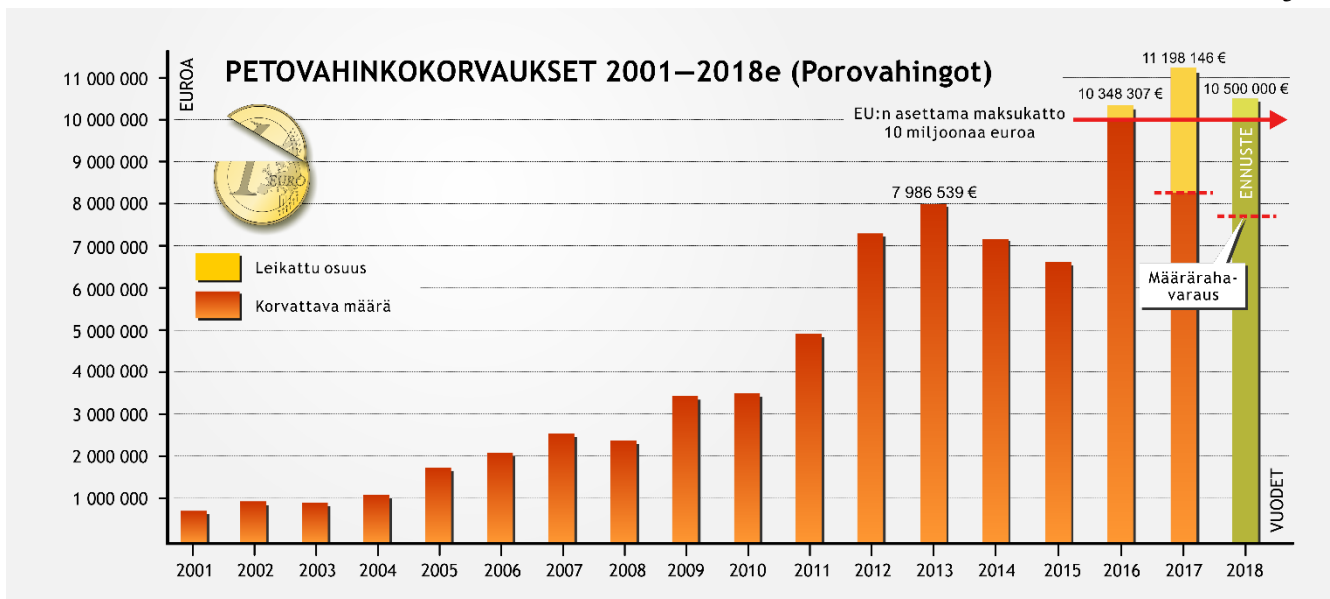
Vuonna 2017 vahinkojen määrä oli 11,9 milj. euroa, josta provahinkojen osuus oli 11,3 milj. euroa ja kotieläinvahinkojen osuus 0,6 milj. euroa. Kun vahinkojen korvauksiin oli käytettävissä määrärahaa 8,9 milj. euroa, jouduttiin määrärahojen riittämättömyyden johdosta vuoden 2017 petovahinkoja leikkaamaan 26 % eli noin 3 milj. euroa.

Vuonna 2018 korvattavien vahinkojen arvioidaan säilyvän vuoden 2017 tasolla, jolloin esitetty määräraha ei mahdollista vahinkojen täysimääräistä korvausta. Maksettavia vahinkojen korvauksia joudutaan leikkaamaan noin 3,6 milj. eurolla. Leikkaus kohdistuu sekä provahinkoihin että kotieläinvahinkoihin, mutta ei mahdollisiin henkilövahinkoihin.”

Suurpetojen aiheuttamien provahinkojen korvaamiseen on esitetty 7,75 miljoonaa euroa. Vuoden 2018 petojen tappamana löydettyjen porojen määrä nousee Paliskuntain yhdistyksen laatiman ennustearvion mukaan noin 4500 poroon ja korvauksina vahingot tulevat nousemaan noin 10,5 miljoonaan euroon. Koska vahingoista löytyy maastosta vain noin viidesosa, lasketaan poronomistajien kärsimät kokonaistappiot – jalostus-, matkailu- ja muu liiketoiminta mukaan lukien – kymmenissä miljoonissa euroissa. Valtion talousarvioesityksen mukaan korvauksia leikataan tästä huolimatta entisestään. Ennusteen mukaan leikkaus tulee olemaan provahinkojen osalta noin 2,75 miljoonaa euroa.

Kuva 1: Petojen tappamana maastosta löydetty porot (noin 1/5 kokonaisvahingoista).

Kuva 2: Poroille aiheutuneiden petovahinkojen korvaukset

Petovahinkojen vähentämiseen tähtäävät toimet ovat edelleen auttamatta riittämättömiä.

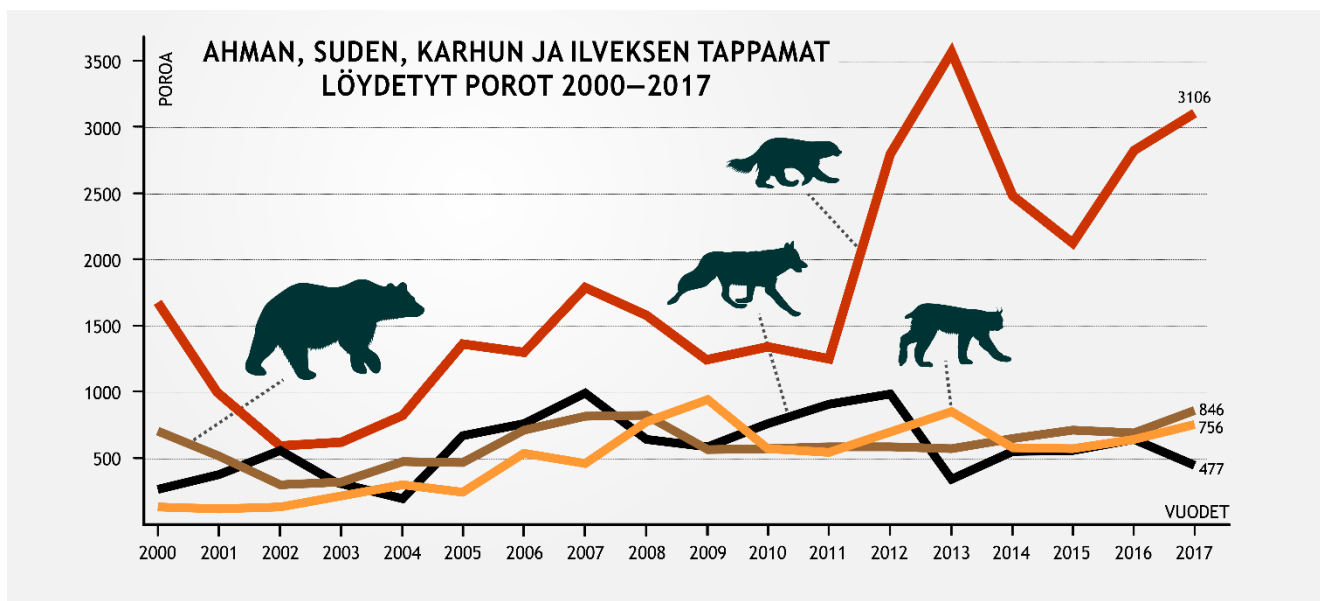
Tilanteessa, jossa hallitus päättää jättää petovahingoista entistäkin suuremman osan vahingonkäräjien maksettavaksi, on nähtävä myös todellisia toimia vahinkojen estämisen mahdollistamiseksi.

Paliskuntain yhdistys näkee hyvänä, että Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2019 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen alustavasti luonnonvaratalouden politiikkasektorille seuraavat pääluokkaperusteissa esitettyjä yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita tukevat toimenpiteiden tavoitteet:

- Alueellinen ja paikallinen osallistaminen lisääntyy suurpetopolitiikan suunnittelussa ja valmistelussa
- Suurpetojen aiheuttamat vahingot vähenevät.

Selvästi suurin vahingontekijä on ahma, jolle ei toistuvasti kesken loppuvista korvausmäärärahoista huolimatta ole saatu riittävästi poistolupia. Karhun ja ilveksen osalta Riistakeskus on noudattanut käytäntöä, jonka mukaan vahingonkäräjien on odotettava vähintään kolmen poronraidon löytymistä kunkin petoyksilön jäljiltä saadakseen kyseiselle yksilölle poistoluvan. Menettely ei voi olla perusteltu tilanteessa, jossa odottelusta huomattavan osan kustantaa vahingonkäräjä itse. Näillä menettelyillä vahinkokertymiä on mahdotonta kontrolloida riittävän nopeasti. Petopolitiikkaa on välttämättömästi uudistettava ja joustavoitettava vahinkokertymien jatkuvan kasvun katkaisemiseksi. Ahma on saatava tehokkaasti poistolupakäytännön piiriin. Tavoitteena tulee olla petojen aiheuttamien vahinkojen ja tämän myötä myös korvaussummien selkeä lasku. Tämä tarkoittaa petokantojen joustavampaa kontrollointia poronhoitoalueella.

Ylivoimaisen valtaosan kaikista koko Suomessa korvattavista petovahingoista aiheuttavat ahmat. Vuonna 2017 ahman tappamina poroja löytyi 3106 ja ahman aiheuttamien vahinkojen korvausmäärä oli kaikkiaan lähes seitsemän miljoonaa euroa. Varsinaisia vahinkoja aiheuttavat määrällisesti eniten karhut, mutta tältä osin vahingot menevät hävikin piikkiin. Karhun tekemiä raatoja löytyy luonnosta harvoin, sillä karhu syö saaliinsa usein melko tarkkaan ja kesämaan aikaan jäljet katoavat maastosta nopeasti. Sekä ahman että karhun osalta vahingonkoperusteisia poikkeuslupia tulee olla saatavilla, jotta ongelmatilanteisiin voidaan puuttua mahdollisimman tehokkaasti.

Kuva 3: Suurpetojen tappamana löydetyt porot

Paliskuntain yhdistys esittää, että eduskunta lisää petovahinkoihin osoitettua määrärahaa ja maksaa petojen tekemät vahingot vahingonkärtsijöille täysimääräisinä. Petojen poistolupakäytäntöä tulee joustavoittaa, jotta petojen aiheuttamat vahingot eivät nouse kestäättömälle tasolle ja syntyneet vahingot voidaan maksaa täysimääräisinä vahingonkärtsijöille.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

mba/ao